

IZPITNI KATALOG

IZOBRAŽEVALNI PROGRAM

MEHATRONIK OPERATER

1. IME IZPITNE ENOTE

IZDELEK OZIROMA STORITEV IN ZAGOVOR

2. IZPITNI CILJI

Na izpitu ocenjujemo splošne in poklicne kompetence, ki so jih dijaki pridobili pri strokovnih modulih programa, v katerih se povezujejo splošni cilji strokovne teorije, praktičnega izobraževanja in ključnih kompetenc.

Na izpitu kandidat izkaže naslednje poklicne in ključne kompetence:

- povezavo praktičnega dela s teoretičnimi znanji, zakonitostmi in osnovami,
- strokovnega komuniciranja s sodelavci (naročnikom, nadrejenim ...),
- pripravo poteka lastnega dela,
- utemeljitev in racionalno izedlavo delovne naloge,
- kontrolo in ocenitev rezultatov lastnega dela,
- uporabo različnih kovinskih in nekovinskih materialov ter uporabo pravilnih postopkov priprave za uporabo le-teh,
- branj tehnične in tehnološke dokumentacije s posebnim poudarkom na razumevanju vezalnih električnih, elektronskih, pnevmatičnih in hidravličnih shem,
- uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije za iskanje, obdelavo, vrednotenje in analizo podatkov pri svojem delu,
- upravljanj strojev in zagon proizvodne linije,
- sistematično iskanje, lokaliziranje in odpravljanje enostavnih napak na strojih in napravah,
- kontrolo kakovosti izdelka,
- odgovorno ravnanje pri varovanju okolja, zagotavljanju lastne varnosti in varnosti delovnega mesta,
- preprečevanje nevarnosti in škode ter ustrezno ukrepanje ob neposredni nevarnosti in škodi.

3. IZPELJAVA IZPITA

Z izdelkom oziroma storitvijo in zagovorom kandidati izkazujejo teoretično in praktično znanje, ki so ga pridobili v procesu izobraževanja. Z njim dokažejo, da so usposobljeni za

poklic. Kandidati izkazujejo svojo poklicno usposobljenost z izdelkom oziroma storitvijo. Izpit iz izdelka oziroma storitve se konča z zagovorom, ki je vezan na izdelavo izdelka oziroma opravljanja storitve.

Izdelek oziroma storitev in zagovor se lahko izvede individualno ali skupinsko, po projektni metodi dela. Kandidat mora na izpitu izkazati znanje s področja: načrtovanja, izvedbe, dokumentacije in zagovora. V primeru skupinskega dela kandidat mora izkazati poznavanje celotnega izdelka oziroma storitve.

Preden kandidati pristopijo k izdelavi izdelka oziroma opravljanju storitve morajo načrtovati ustrezen izbor materialov, orodij, strojev in naprav ter določiti ustrezne tehnološke postopke. Ob izdelavi izdelka oziroma opravljanju storitve vodijo ustrezno dokumentacijo. Zagovor je sestavljen iz dveh delov: predstavitve izdelka oziroma storitve in strokovnega zagovora. Pri strokovnem zagovoru kandidat utemeljuje uporabo materialov, orodij, strojev in naprav, izbranih tehnoloških postopkov ter upoštevanje predpisov iz varnosti in zdravja pri delu ter varovanja okolja.

Izvedba izpita

Izdelek oziroma storitev in zagovor obsega načrtovanje, izvedbo, dokumentacijo in zagovor naloge ter izhaja iz resničnih poklicnih situacij. Izdelek oziroma storitev in zagovor mora biti strukturiran tako, da omogoča oceniti poklicno usposobljenost in obvladanje ključnih kompetenc:

- učinkovitega sporazumevanja;
- uporabe sodobnih tehnologij, virov in podatkov (sposobnost iskanja, zbiranja, obdelave, predstavitve in vrednotenja informacij);
- varovanja lastnega zdravja in zdravja drugih;
- odnosa do delovnega mesta, narave in tuje lastnine.

Pomemben sestavni del izdelka oziroma storitve je zagovor, ki kandidatu omogoča lastno refleksijo na opravljeno delo in kritičen odnos do postopkov, izpitni komisiji pa končno odločitev o kompetentnosti kandidata. Pri zagovoru je potrebno kandidatu omogočiti, da z lastnimi besedami in s pomočjo pripravljenega poročila kritično oceni delo, ovrednoti lastno delo in predlaga morebitne drugačne rešitve, kot jih je uporabil pri izvajanju naloge.

Trajanje izpita

Praktični del izdelka oziroma storitve in zagovora **traja do 10 ur** ter zajema pripravo in izvedbo delovnih nalog, pripravo in zapis tehnične dokumentacije ter ustni zagovor. Izvedba posameznega dela ne sme presežati **7 ur** (točka 4.1.4), zagovor traja največ **20 minut**.

Obveznosti kandidata

Kandidat predloži izpitni komisiji delovna poročila praktičnega dela vseh let izobraževanja, le-ta so mu tudi v pomoč pri zagovoru.

4. IZKAZANE POKLICNE KOMPETENCE

Na izdelku oziroma storitvi in zagovoru se ocenjujejo znanja, spretnosti in kompetence, ki so definirane v poklicnem standardu Mehatronik operater in so jih kandidati pridobili pri strokovnem delu izobraževalnega programa in pri praktičnem izobraževanju v delovnem procesu (povezano praktično izobraževanje s strokovno teorijo in ključnimi kvalifikacijami).

Izpitni odbor lahko s posebnim sklepom - na osnovi predložene dokumentacije o pričakovanem izdelku oziroma storitvi - dovoli kandidatu opravljati posamezno fazo (izvede dovoljene predpriprave). Na izpitu kandidat opravi zahtevane naloge posamezne faze.

S seznamom izdelkov/storitev so opredeljena znanja in spretnosti, ki jih kandidat mora obvladati glede na poklicni standard Mehatronik operater/mehatroničarka operaterka in cilje izobraževanja.

V ta namen se priporoča, da izpitna komisija pripravi in kandidat izvede izdelek oziroma storitev, ki omogoča kandidatu, da dokaže znanja, spretnosti in kompetence iz naslednjih ključnih operativnih del iz poklicnih standardov:

- sprejem in analiza izdelovalne in druge dokumentacije ter navodil
- priprava stroja
- upravljanje delovnih sredstev v proizvodnji
- kontrola proizvodnega procesa
- odkrivanje napak na stroju ali proizvodni liniji
- nastavljanje strojev in naprav
- opravljane preventivnih pregledov
- popravljanje strojev in naprav
- predlog in ocena potrebe po zamenjavi delov
- poročanje o stanju delovnih sredstev
- čiščenje rezervnih delov, delavnice, delovnega mesta
- komuniciranje z nadrejenimi in sodelavci
- skrb za lastno varstvo ter varovanje zdravja in okolja

Pri pripravi izdelka oziroma storitve mora izpitna komisija upoštevati časovno dimenzijo, ki jo kandidat potrebuje, da bo uspešno opravil vsa predvidena dela.

Izdelek oziroma storitev in zagovor	Elementi	Poklicne kompetence
Priprava in čiščenje stroja	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	<ul style="list-style-type: none"> • opravlja dnevni preventivni pregled stroja po navodilih • ugotavlja prisotnost energijskih virov (pnevmatični in hidravlični fluid, električna energija) na stroju • meri parametre, ki vplivajo na energijo in njihovo kvantitativno ovrednotenje • izvaja nastavitve orodij za izdelavo obdelovanca • pripravi stroj za zagon • ureja svoj delovni prostor po navodilih • natančno in vestno ter strokovno rokuje z orodjem in s stroji, v mejah pooblastil

		<ul style="list-style-type: none"> • čisti delovno mesto in stroj v skladu z navodili za delo
Upravljanje stroja	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	<ul style="list-style-type: none"> • zažene stroj ali tehnološko linijo • prepoznavna in pojasnjuje osnovne delovne funkcije stroja • opisuje osnovne delovne elemente stroja (cilindre, zasučne enote, motorje ...) • rokuje z enostavnimi transportnimi pripomočki za transport surovcev, izdelkov in odpadkov • izvaja delovne operacije s pomočjo delavniške risbe ali sheme • uporablja pritrdilne in vpenjalne priprave • periodično vlaga obdelovance v stroj • uporablja orodja za ročno in strojno obdelavo ter orodja za spajanje • nastavlja in nadzira osnovne delovne parametre (vrtljaje, tlake, temperaturo, pretoke ...) • upravlja in nadzira stroje s pomočjo sinoptičnih prikazov krmilnikov • uporablja računalnik in uporabniške programe za vodenje procesov
Kontrola kakovosti izdelka	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	<ul style="list-style-type: none"> • pripravlja in izvaja meritve obdelovanca z enostavnimi merilnimi pripomočki, kot so: pomično merilo, mikrometer, šablona • vrednoti izmerjene vrednosti in jih dokumentira • nastavlja parametre stroja na osnovi meritev obdelovancev • samostojno ugotavlja potrebe po zamenjavi enostavnega orodja in ga zamenja • meri glavne parametre materiala (specifična teža, upornost, elastičnost, specifična toplota ...)
Diagnosticiranje napak	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov 	<ul style="list-style-type: none"> • spremlja in nadzira delovanje stroja in pogonskih agregatov (diagnosticiranje s človeškimi čutili) • samostojno identificira napake v delovnem procesu in jih odpravlja • samostojno identificira enostavne napake na delovnem sredstvu • zaznava najbolj obremenjene dele stroja • posreduje informacije o stanju stroja in jih dokumentira (zgodovina stroja) • predlaga možne rešitve in ukrepe

SREDNJE POKLICNO IZOBRAŽEVANJE
MEHATRONIK OPERATER

	<ul style="list-style-type: none"> • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	
Vzdrževanje in servisiranje stroja	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	<ul style="list-style-type: none"> • zamenjuje in dodaja mazalna sredstva v skladu s planom preventivnega vzdrževanja (uporaba ustreznih čistilnih sredstev, površinsko čiščenje stroja, mazanje drsnih površin) • ugotavlja in dokumentira stanja napeljav ter mehanskih delov na podlagi opazovanja • ugotavlja pravilnost delovanja izvršilnih enot, pogonov, aktuatorjev in senzorjev • meri osnovne električne veličine (napetost, tok, upornost) z uporabo preprostih merilnih pripomočkov (preizkuševalca faze, univerzalni merilni instrument ...) • opiše vrstni red opravil potrebnih za zamenjavo mehanskega, hidravličnega ali pnevmatičnega podsklopa • zamenjuje okvarjene komponente (končno stikalo, ventil, motor ...) po navodilu • kontrolira stanje oziroma delovanje vhodno-izhodnih krmilnih elementov in po potrebi nadomešča z novimi • ožičuje enostavna vezja v skladu z dokumentacijo • izbira in uporablja ustrezna mazalna sredstva • uporablja kemična čistila in topila za čiščenje elementov stroja • meša barve in topila po navodilu • aktivno sodeluje v procesu TPM
Sodelovanje v proizvodnem procesu	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	<ul style="list-style-type: none"> • uporablja tehnološko dokumentacijo (uporaba interne naročilnice, sprejemnice, izdajnice, delovnega navodila, tehnološkega navodila za delo, delovnega naloga), • uporablja določila timskega dela pri komunikaciji s sodelavci • gradi spoštljiv odnos do strank in do sodelavcev • vrednoti stroške (dela, energije, materiala ...)

Ukrepanje ob nevarnostih	<ul style="list-style-type: none"> • prevzem delovne naloge • priprava, načrtovanje in organizacija izvedbe naloge • izvedba delovne naloge • preverjanje svojega dela • izdelava poročila in dokumentov • predstavitev opravljenega dela in zagovor naloge 	<ul style="list-style-type: none"> • opravlja delo z uporabo varovalnih sredstev in opreme v skladu s pravili varnosti in zdravja pri delu • pozna <i>Oceno tveganja</i> in njen pomen • obvladuje postopke požarne varnosti • pozna škodljivost odpadkov in ostankov procesa
--------------------------	---	---

5. OCENJEVANJE ZNANJA IN SPRETNOSTI

5.1 MERILA OCENJEVANJA

Merila ocenjevanja in število točk se prilagodijo vsakemu izdelku oziroma storitvi in zagovoru.

Področje ocenjevanja	Merila ocenjevanja	Število točk
1 Načrtovanje	<p>Prevzem delovne naloge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • preverjanje celovitosti delovnega naloga • preverjanje celovitost tehnične dokumentacije • pridobivanje morebitne manjkajoče informacije v zvezi z zadano nalogo <p>Priprava in organizacija izvedbe naloge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • načrtovanje in organiziranje izvedbe dela • priprava sklopov, ki so predvideni za popravilo oziroma zamenjavo • priprava delovnega mesta • priprava orodja in instrumentov • priprava materiala in rezervnih delov • priprava naprav in priprav za določeno opravilo 	10

2 Izvedba	<p>Izvedba delovne naloge:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pregled stroja pred in po posegu oziroma njegovi uporabi • uporaba ustreznih orodij in instrumentov • uporaba podatkov pridobljenih s pomočjo meritev • uporaba razpoložljivih informacijskih virov • upoštevanje varnostnih predpisov s področja varovanja okolja in zdravja • upoštevanje protipožarnih predpisov • uporaba dokumentacije potrebne za izvedbo naloge • upoštevanje standardov za zagotavljanje kakovosti • skrb za urejeno delovno mesto 	60
	<p>Preverjanje svojega dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrola lastnega dela na osnovi dokumentacije • upravičenost porabljenega časa za izvedbo naloge • upravičenost stroškov za izvedbo naloge • kakovost opravljene storitve ali izdelka 	
3 Dokumentacija	<p>Izdelava poročila in dokumentov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • izdelava zaključka delovnega naloga • izdelava dokumentacije o tehnološkem postopku opravljenih del 	5
4 Zagovor	<p>Predstavitev opravljenega dela:</p> <ul style="list-style-type: none"> • predstavitev aktivnosti • analiziranje načina izvedbe naloge • utemeljitev izbrane rešitve 	25
	<p>Strokovni pogovor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razlaga drugih možnih načinov izvedbe naloge 	
SKUPAJ		100 točk

5.2 PREDLOG PRETVORBE TOČK V OCENO

Številčna ocena	Število točk
odlično (5)	88–100
prav dobro (4)	75–87
dobro (3)	63–74
zadostno (2)	50–62

6. PRIMERI

- V delavnici ali proizvodnem procesu pripraviti stroj za zagon po navodilih za delo (pripraviti delovno mesto, opraviti preventivni pregled, nadzor varnostnih naprav, zagon)
- V delavnici ali proizvodnem procesu pripraviti stroj za zaustavitev (pospravljanje delovnega mesta in stroja, primopredaja sodelavcu ...)
- Čiščenje stroja in analiza njegovega stanja (izdelati poročilo o stanju in predlagati aktivnosti za vzdrževanje stroja)
- Preventivno vzdrževanje reduktorja z elektromotorjem (odklop, zamenjava olja, priklop, poročilo, zapis zgodovine)
- Po priloženem načrtu na krmilniku prepoznati vhodne in izhodne kartice ter prepoznati in razložiti pomen signalnih lučk (prepoznavanje funkcionalnega delovanja stroja in možnost diagnostike)
- Zvezati elektro krmilno omaro za vklop in izklop ventilatorja, električnega grelca, kaloriferja... po priloženem načrtu
- Menjava mozniaka na elektromotornem gonilu.

a) *Naslov izdelka oziroma storitve:*

Menjava mozniaka na elektromotornem gonilu

Zaključna naloga je iz področja: Storitve z zagovorom.

Dijak mora zamenjati mozniak elektromotornega pogona. Potrebno je odklopiti motor, odviti prirobnico, izvleči pogon, poiskati obrabljeni del, mu iz sheme stroja določiti naročniško številko, določiti dobavitelja, napisati naročilo, prevzeti element, ga pripraviti za montažo, odpraviti morebitne težave, sestaviti sklop, ga električno spojiti, ter preizkusiti njegovo delovanje. Določiti mora tudi morebitna druga popravila in posege, ki so pri tem pogonu potrebni (menjava olja, tesnil, uvodnic...). Po posegu mora izdelati poročilo o opravljenem delu in izdati račun za opravljeno storitev.

b) *Kompetence, ki jih mora dijak izkazati:*

- *prevzemanje in branje naročila*
- *povezavo praktičnega znanja s teoretičnim znanjem, zakonitostmi in osnovami*
- *izdelavo in branje delavniških risb in druge tehnične dokumentacije*
- *pripravo delovnega mesta, orodja in naprav*
- *poznavanje postopkov in opravil, ki jih narekuje naloga,*
- *izbiro ustreznih materialov*
- *uporabo katalogov elementov, izdelkov in polizdelkov ter druge strokovne literature*
- *poznavanje in uporabo strokovnega izrazoslovja,*
- *poznavanje in uporabo konceptov organizacije dela,*
- *poznavanje in upoštevanje osnov varstva pri delu, osebne zaščite in varovanje okolja,*
- *uporabo standardne računalniške strojne in programske opreme,*
- *zagotavljanje kakovosti opravljenih storitev ali dela,*
- *načrtovanje in organizacijo lastnega dela*

- *funkcionalni preizkus*
- *aktivno sodelovanje pri zagotavljanju zdravega in varnega dela*
- *uporabo ustreznih merilnih pripomočkov za izvajanje meritev,*
- *kontrolno opravljenega dela s pregledom in električnimi meritvami*
- *pripravo kalkulacije in obračuna ter naročanje materiala*

c) Cilji:

- *celostni pristop, pri katerem ocenjujemo poklicno usposobljenost, povezanost strokovnega in praktičnega znanja ter ključnih kvalifikacij;*
- *poudarjamo delovne procese v poklicu;*
- *izhajamo iz realnih poklicnih situacij;*
- *upoštevamo in vključimo vse elemente celostnega pristopa: informiranje, načrtovanje, odločanje, izvedbo, kontrolo in vrednotenje ter refleksijo (kritično oceno);*
- *s poudarkom ocenjujemo poklicne in ključne kompetence. Pri tem preverjamo, kako je kandidat zmožen povezati/uporabiti: vsebinsko znanje, praktične in miselne spretnosti ter ravnanje, s ciljem uspešne rešitve zastavljene naloge oziroma rešitve problema;*
- *povezovanje z gospodarstvom*

d) Zagovor:

- *predstavitev postopka storitve*
- *predstavitev možnosti alternativnih storitev*
- *predstavljeni možni vzroki okvare*
- *predlagane dodatne storitve, ki bi podaljšale življenjsko dobo sklopa*
- *utemeljitev uporabljenih materialov, orodij in postopkov z vidika strokovnosti in varovanja zdravja ljudi in varovanja okolja.*
- *Utemeljitev postavk v izdelanem računu*

f) *Ocenjevanje*

OCENJEVALNI LIST

Področje ocenjevanja	Maksimalno število točk	Doseženo število točk
NAČRTOVANJE	10	
Izdelava načrta dela	3	
Priprava delovnega mesta	5	
Izdelava seznama materiala	2	
IZVEDBA	60	
Pravilni postopki pri izvajanju del	10	
Uporaba pravega orodja za posamezna opravila	5	
Izbira primerne materiala	5	
Kvaliteta izvedenih del	15	
Vizualna in merska kontrola	5	
Urejenost delovnega mesta	5	
Uporaba zaščitnih sredstev	5	
Upoštevanje varstva pri delu	5	
Varstvo okolja (odstranitev odpadnega materiala)	5	
DOKUMENTACIJA	5	
Izdelava računa	2	
Tehnično poročilo	3	
ZAGOVOR	25	
Predstavitev storitve	10	
Strokovni zagovor	15	
SKUPAJ	100	